

Főnévi valencia és vizsgálatának nehézségei a korábbi nyelvéllapotokban

Előadásomban a német főnévi valencia történeti kutatásának nehézségeiről és eddigi vizsgálataim eredményéről szeretnék beszámolni. A főnévi valencia jelenségét a koraujfelnémet nyelvben (1350-1650) vizsgálom.

1. Először szeretném bemutatni a főnévi valencia Teubert által megállapított három típusát a modern német nyelvben. Ezután azt vizsgálom, hogy ez a csoportosítás hogyan alkalmazható a koraujfelnémet nyelvre, illetve hogy a koraujfelnémet valens főnevek hogyan sorolhatók be ezekbe a kategóriákba.
2. Ezt követi a vizsgált korpusz bemutatása. A vizsgálat során különböző műfajokhoz tartozó magyarországi koraujfelnémet szövegekben keresek valens főneveket. A két elemzett szöveg a következő: Die Denkwürdigkeiten der Helene Kottannerin (Kottanner Ilona emlékiratai, 1439-1440) illetve a Das Ofner Stadtrecht (A budai jogkönyv 1403-1439). Az első szöveg egy memoár, amely inkább a beszéd nyelvhez áll közel, míg a második egy törvénygyűjtemény, tehát jogi-kancelláriai szöveg.
3. A kutatási eredmények bemutatása során a szövegekben talált valens főneveket többféle szempontból szeretném csoportosítani:

- mennyiség szerint: szövegekben talált valens főnevek száma, illetve az egyes főnevek előfordulásának gyakorisága a két szövegben
- érték szerint: hányszoros értékű valens főnevek fordulnak elő a szövegekben
- formai szempontból: valens főnevek csoportosítása a vonzatok grammatikai formája szerint (előjárós szerkezet, alárendelő mondat, részes határozói szerkezet, stb)

Mindezek mellett néhány problémás eset segítségével szeretném bemutatni a kutatás nehézségeit is: a kötelező és fakultatív bővítmények egyértelmű megkülönböztetése, az összetett főnevek kérdése, a szövegek értelmezési nehézsége.

4. Végül szeretném felvázolni a kutatás további menetét. További koraujfelnémet szövegek elemzésével és az eredmények összehasonlításával szeretném felvázolni a főnévi valencia változását és fejlődését a nyelvi fejlődés során, és megvizsgálni, hogy a vonzatok mely formái maradtak fent a mai német nyelvben.

Felhasznált irodalom:

- Ágel, Vilmos: *Überlegungen zur Theorie und Methode der historisch-synchronen Valenzsyntax und Valenzlexikographie. Mit einem Verbvalenzlexikon zu den Denkwürdigkeiten der Helene Kottannerin (1439-1440)*. Heidelberg, 1988.
- Bassola, Péter: *Gefügenomina in den „Denkwürdigkeiten der Helene Kottannerin“*. In: Bassola, Péter/Hessky, Regina/Tarnói, László (Hg.): *Im Zeichen der ungeteilten Philologie. Festschrift für Professor Dr. se. Karl Mollay zum 80. Geburtstag. Budapest Beiträge zur Germanistik. Schriftenreihe des Germanistischen Instituts der Lóránd-Eötvös-Universität*. Bd. 24. S. 33-45. Budapest, 1993
- Bassola, Péter (Hg.): *Deutsch-Ungarisches Wörterbuch zur Substantivvalenz. Band 1*. Szeged, 2003
- Bassola, Péter: *Stellung der Komplemente des prädikativen Substantivs*. In: Di Meola, Claudio/Gaeta, Livio/Hornung, Antonie/Rega, Lorenza (Hg.): *Perspektiven Drei. Akten der 3. Tagung „Deutsche Sprachwissenschaft in Italien“ Rom, 14.-16. Februar 2008*. S. 79-90. Frankfurt am Main, 2009
- Engel, Ulrich: *Deutsche Grammatik*. Heidelberg, 1991
- Helbig, Gerhard/Buscha, Joachim: *Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin, 2001
- Sommerfeldt, Karl-Ernst/Schreiber, Herbert: *Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Substantive*. Leipzig, 1977
- Teubert, Wolfgang: *Die Valenz nichtverbaler Wortarten: Das Substantiv*. In: Ágel, Vilmos/Eichinger, Ludwig M. (et al.) (Hg.): *Dependenz und Valenz. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung*. 1. Halbband. S. 820-835. Berlin, New York, 2003